

Ilustracije akademskega slikarja Žarka Vrezca opredeljujemo kot poljudnoznanstvene. Ta strokovni izraz je uveljavljen za dela, ki imajo osnovo v preverljivi in verodostojni stvarnosti, v nasprotju s tistimi, pri katerih avtor besedilo, najpogosteje literarno, lahko likovno interpretira svobodneje oziroma da svoji domišljiji prosto pot. Poljudnoznanstveno ilustracijo včasih imenujemo tudi naravoslovna, saj najpogosteje upodablja rastline in živali.

Na razstavi, ki smo jo pripravili v Galeriji Šivčeva hiša v Radovljici, je zbranih 129 slik žuželk in ptic. V ospredju so žuželke, ki so tema slikarjevega zanimanja že vsaj od leta 1985, ko je postal član Slovenskega entomološkega društva Stefana Michielija v Ljubljani in tudi najditelj jamskega hroščka, po njem imenovanega *Prospeleobates vrezeci*. Žarko Vrezec je hkrati dober poznavalec tega segmenta narave in odličen risar, ki s prefinjeno in dovršeno risbo lahko zaobseže vse podrobnosti in odtenke v zgradbi in obliki živalskih organizmov. Kot risarja ga navdušujejo raznovrstne oblike, kot slikarja ga fascinirajo barve, ki v naravi niso estetska kategorija, temveč se pri rastlinah in živalih v boju za obstanek vedno pojavljajo z namenom in vzrokom. Barva je tudi tisti element, ki povezuje Vrezčevo naravoslovno ilustracijo z njegovim siceršnjim likovnim snovanjem.

»Ilustratorsko delo Žarka Vrezca je po lastnih besedah v veliki meri sad fascinacije nad naravo in njenimi zakonitostmi. Ta nam namreč kaže svet, urejen po krutih načelih boja za preživetje in ohranjanja vrste, svet, kjer imajo stvari, ki nam ljudem nudijo estetski užitek, pravzaprav čisto praktično vlogo. Narava nam pokaže, da pisana krila metuljev niso lepa kar tako, ampak igrajo pomembno, na primer strašilno ali kamuflažno vlogo v prehranjevalni verigi. Zato pri naravoslovni ilustraciji v nasprotju z Vrezčevim siceršnjim likovnim ustvarjanjem ne gre za likovno izpoved, saj se je avtor na svoji slikarski poti že od začetka posvečal le slikarstvu v njegovi najčistejši obliki, torej zapolnjevanju likovnega polja s slikarstvu lastnimi elementi, kot so kompozicija, prostor, barva, svetloba in se izogibal predstavljanju konkretnih motivov, ki bi želeli pripovedovati takšne ali drugačne zgodbe, pri ilustratorskem delu pa v želji po stiku z naravo, z elementarnostjo, predvsem študijozno raziskuje in občutljivo začrtuje morfološke značilnosti živali. Kljub temu med Vrezčevim slikarskim in ilustratorskim delom prav gotovo obstaja vez, saj je rezultat obeh njegovih ustvarjalnih področij nazadnje vedno premišljen likovni izdelek. Pri slikarskem ustvarjanju avtor z intenzivnimi nanosi barve in sledmi čopiča ustvarja bogate, žive strukture, pri ilustracijah hroščev, metuljev in tudi ptic pa za barvnim svinčnikom prav tako mojstrsko ustvarja hrapave in gladke, svetleče in matirane strukture oklepov ter kril, zaradi katerih gledalec pomisli, da bo žival izstopila iz dvodimenzionalne podlage, ali pa se v njem prebudi vsaj želja, da bi se risbe dotaknil.«

V zadnjem času Žarko Vrezec svoja likovna prizadevanja pogosto povezuje z delom sina biologa, ki pri znanstvenem delu potrebuje nazorne in natančne upodobitve, s katerimi lahko jasno in jedrnatost predstavi tudi pojave, ki jih ni mogoče opisati z besedami ali prikazati s fotografskim aparatom. Te upodobitve so podlaga za opredelitev živali in kot take podrejene zahtevam biološke stroke. »Vrezčevo naravoslovno ilustracijo odlikuje izredno prefinjeno in risarsko dovršeno odrisavanje morfoloških značilnosti živali, pri čemer nikakor nimamo opraviti z zgolj z naturalističnimi upodobitvami. Gre bolj za idealne podobe živali, pri katerih avtor stremi k predstavljanju njihovih najznačilnejših potez, čeprav so te manj opazne in izrazite. Tako avtor za jasnejše razlikovanje med predstavnikoma različnih vrst, ki sta si v naravi zelo podobna, na risarski ploskvi poudari posebnosti, ki naj bi bile značilne, na primer razlika v zaobljenosti kril, ki so s prostim očesom in za laičnega gledalca komaj opazne.«

Gledalcu, ki ni naravoslovec, način Vrezčevega ustvarjanja približa tudi naslednji odlomek, povzet iz zapisa Zale Maček v katalogu k razstavi :«Najprej je v tehniki barvnega svinčnika na akrilni podlagi, ki ji ostaja ves čas zvest, risal večinoma metulje, pri čemer je že takoj trčil na problem, kako na risarski površini predstaviti hierarhijo velikosti med posameznimi žuželkami, zato je v začetku vse metulje na papirju enkrat povečal in s tem ohranil razmerje velikosti med živalmi. Kasneje, ko je ilustracije s področja dnevnih metuljev razširil tudi na zelo majhne jamske hrošče in celo na žuželke, vidne le pod mikroskopom, je povečava postala večkratna, predstavitev velikostnih razlik pa nesmiselna. Prav tako ga je zanimalo vprašanje

dimorfizma, torej razlike med spoloma žuželk iste vrste, zato je pri živalih, kjer se samec in samica razlikujeta med seboj, narisal oba predstavnika. Pri žuželkah, kjer je determinacija težja, je za lažje prepoznavanje narisal še spodnji del kril, pri metuljih, ki se razlikujejo po generacijah, pa je poleg prve narisal tudi drugo generacijo. Večini žuželk je avtor upodobil s ptičje perspektive, saj je to za njihovo determinacijo, z izjemami, kot je na primer kobilica, najznačilnejši pogled.«

Žarko Vrezec svojega ilustratorskega dela sprva ni nameraval predstavljati širši javnosti. Vendar pa mu je že na prvi razstavi, ki se jo je udeležil – bienalu slovenske ilustracije, ki je največja in najpomembnejša manifestacija te likovne zvrsti pri nas – strokovna žirija podelila eno od najvišjih nagrad Priznanje Hinka Smrekarja za dosežke na področju poljudnoznanstvene ilustracije; prejemnik te nagrade je postal še enkrat in sicer na 8. bienalu leta 2008, posebno nagrado člana strokovne žirije pa je prejel tudi leta 2010.

Njegove ilustracije so med drugim objavljene v Slovenskem velikem leksikonu, v knjigah Ptice Slovenije, Ptice Crne gore ter v strokovnem periodičnem tisku Proteus, Acrocephalus, Svet ptic, Acta entomologica slovenica.

Poljudnoznanstvena ilustracija je imela v preteklosti izreden pomen, tako v znanosti kot v umetnosti. Žarko Vrezec pa se danes v svojem prizadevanju pridružuje anonimnim in prizanim mojstrom, ki so sposobnost opazovanja narave znali na najboljši način povezati s svojim umetniškimi ustvarjanjem.

Barbara Boltar

Žarko Vrezec je bil rojen 18. avgusta 1950 v Ljubljani. Po končani Srednji šoli za oblikovanje je na Akademiji za likovno umetnost v Ljubljani študiral slikarstvo ter se nato izpopolnjeval na študijski potovanjih po Evropi, Aziji in ZDA. Od leta 1977 je razstavlja na več kot 100 samostojnih razstavah doma in po svetu. Od leta 1972 je sodeloval tudi na več kot 350 skupinskih razstavah.

Njegova dela so v številnih zbirkah muzejev in galerij ter v zasebnih zbirkah doma in na tujem. Prejel je 26 nacionalnih in mednarodnih nagrad za slikarstvo in ilustracijo.

Živi in dela kot samostojni ustvarjalec v Ljubljani.

Naslov: Pražakova 11, 1000 Ljubljana

Razstava je postavljena v sodelovanju z Muzeji radovljiške občine - Galerijo Šivčeva hiša iz Radovljice.

GALERIJA ŠIVČEVA HIŠA

IZDAL: Premogovnik Velenje, zanj dr. Milan Medved
RAZSTAVNI PROSTOR: Muzej premogovništva Slovenije, Partizanska 78
DATUM: 9. 6. 2011 - 10. 7. 2011
ORGANIZACIJA: Stojan Špegel
POSTAVITEV RAZSTAVE: Stojan Špegel, Žarko Vrezec
IDEJNA ZASNOVA ZLOŽENKE: Stojan Špegel
OBLIKOVANJE: Ivo Hans Avberšek

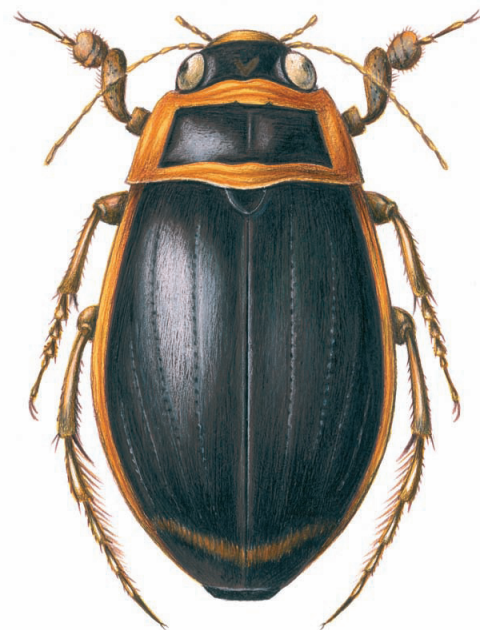
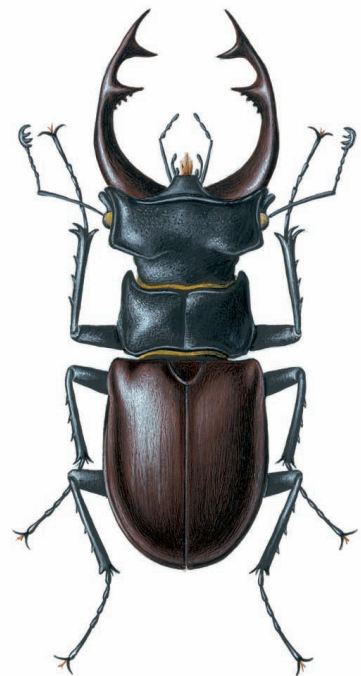
RAZSTAVIŠČE BARBARA MUZEJ PREMGOVNIŠTVA SLOVENIJE

9. 6. 2011 - 10. 7. 2011

VREZEC

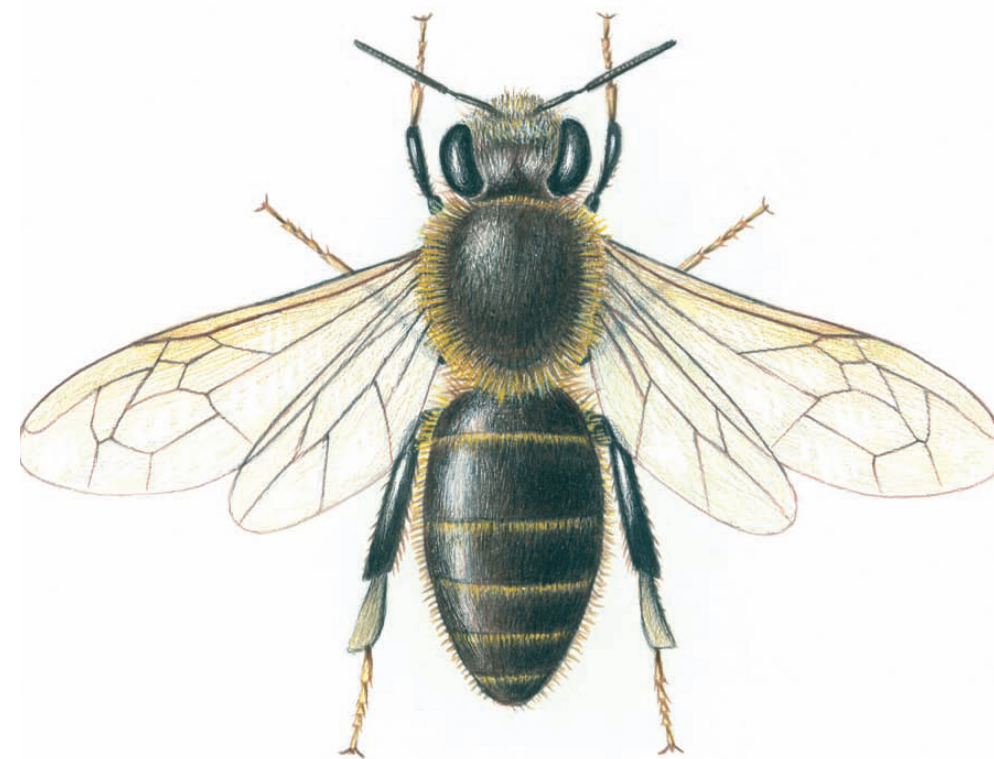
ŽARKO

ROGAČ, *Lucanus cervus* (zgoraj); OBROBLJENI KOZAK, *Dytiscus marginalis* (spodaj)

GORSKI APOLON, *Parnassius Apollo*

VELIKI SPREMLJEVALEC, *Anax imperator* (zgoraj); DOMAČA ČEBELA, *Apis Mellifera* (spodaj)